

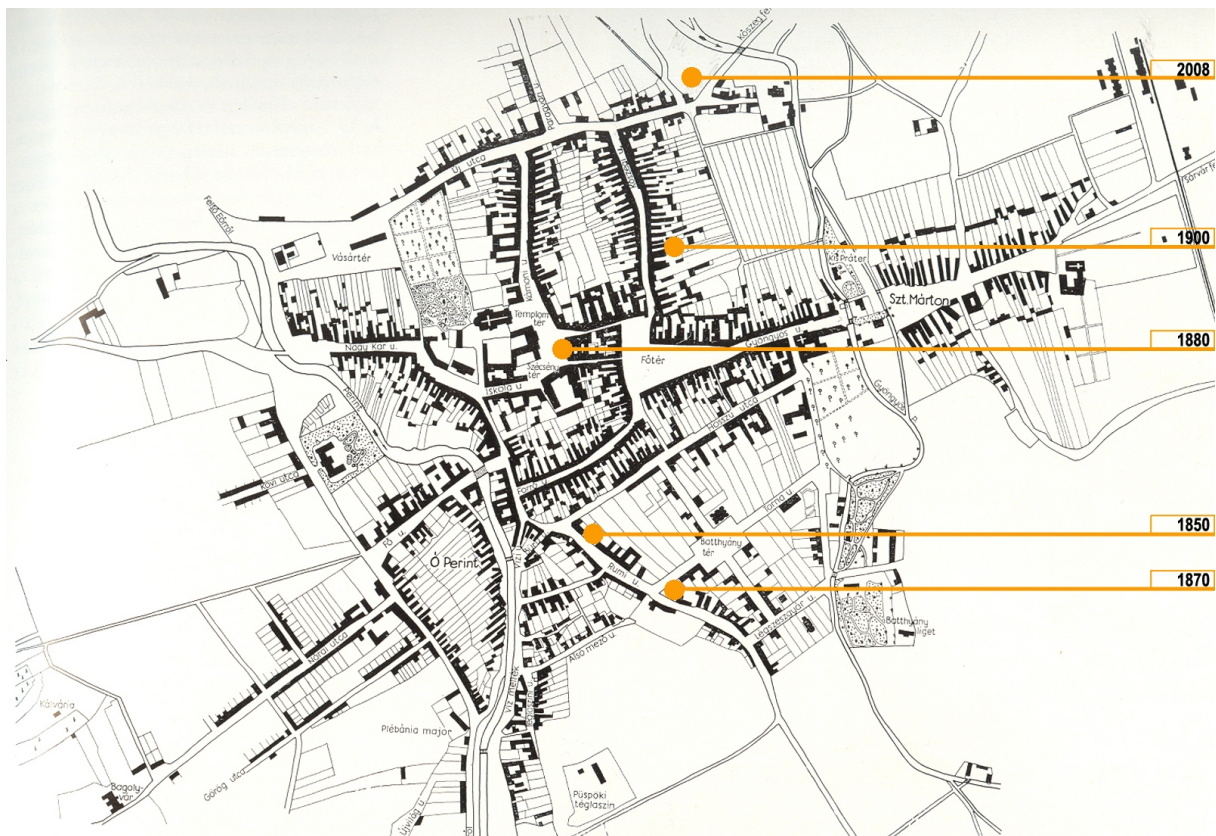
ÉPÍTÉSZETI LEÍRÁS

1. Előttörténet
2. A terület a városszerkezetben, jelenlegi állapot
3. A koncepció
4. Funkcionális leírás
5. Az épület külső-belső megjelenése
6. Felhasznált anyagok

1. Előttörténet

Szombathely városát cca. 180 éve elkerülte egy jól használható, tartós kőszínház építése. Ez azért is figyelemre méltó, mert a hasonló méretű városoknak van kőszínháza, az pedig ritkaságszámba megy, hogy nagy hagyományú egyetemmel vagy főiskolával rendelkező városnak ne lenne.

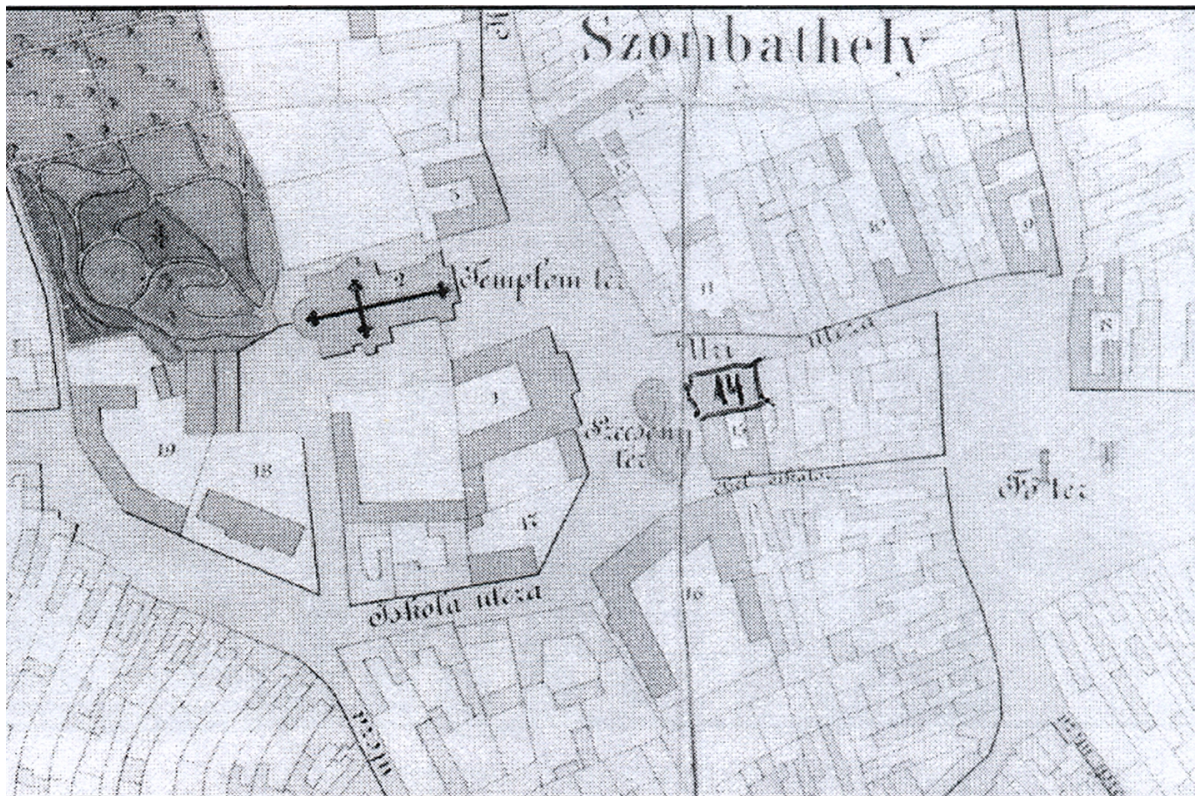
Mindez akkor, amikor már 1828-ban megindult a városban a „Vas Megyei Nemzeti Színház” felépítésével kapcsolatos mozgalom. Az ugyan a szabadságharc leverése után kissé megtorpant, de 1850-ben már talált a város egy nem végleges megoldást. A volt Rumi utcában, a Holzheim féle ház udvarán felépült egy nyári üzemre alkalmas faszínház. A város lakói anyagilag is mindent megtettek, hogy felépüljön egy kőszínház, de a farsangi bálókából, naptárkiadásból sem jött össze annyi pénz, hogy az felépüljön. Még úgy sem, hogy a Rumi utca végén a telektulajdonosok ingyen adták volna a telkeiket. Ismét csak egy ideiglenes nyári faszínházra futotta.

**„ A SZOMBATHELYI WEÖRES SÁNDOR SZÍNHÁZ ÚJ ÉPÜLETE”
TERVPÁLYÁZAT, 2008.**

Az első pályázatot 1870-ben írták ki a színház építésére, melyet Schwarz Ede mérnök nyert meg terveivel, de pénziány miatt ez sem valósult meg.

1880-ban miután a tervpályázati terveket elvetették, Hausmann Alajost bízták meg az új színházterv elkészítésével. Ekkor úgy döntött a város, hogy a színházépületet a városházával együtt fogják megépíteni. A színház viszonylag gyorsan felépült, s talán ennek is volt köszönhető, hogy rövid idő alatt műszakilag tönkrement az épület, s 1890-ben már használhatatlanná vált.

1880-as térkép alapján 14-es számmal jelölve a Kőszínház helye

„ A SZOMBATHÉLYI WEÖRES SÁNDOR SZÍNHÁZ ÚJ ÉPÜLETE”
TERVPÁLYÁZAT, 2008.

1900-ban kijelölték az új kőszínház helyét, a mai Nagyszálló helyén. Az ismételten kiírt pályázaton Márkus Géza terveit fogadták el, aki egy 1200 fő befogadóképességű színházat tervezett. Ez soha nem épült meg. (1)

60 év elteltével a város színház helyett – színházi előadások befogadására is alkalmas – Sportházat kapott, s újabb 40 év telt el, hogy a színházépítés ismét napirendre került.

Társulata szinte mindig volt Szombathelynek, de színházépítését mindig a pénzhiány határozta meg. Ez igaz volt akkor is, amikor végre megépült, de a kevés pénz miatt műszakilag rossz minőségben, is igaz volt akkor is, amikor a tervek nagyobbak voltak, mint a rendelkezésre álló pénz.

Ezek figyelembevételével egy olyan együttest kívántunk tervezni, mely ütemezhető, és az adott ütemben a legjobb műszaki megoldásokat sorakoztatja föl.

2. A terület a városszerkezetben, jelenlegi állapot

A tervezésre kijelölt terület a Március 15. téren lévő Sportház és SZTK épület területe. A területen található még két lakóépület. Mind az SZTK épületet, mind pedig a lakóépületeket bontásra ítéltük. Az SZTK épületet azért, mert elvesztette funkcióját és műszaki állapota sem megfelelő. (A homlokzatok, és a belsők bontása után egy olyan vázszerkezet marad, melynek meghagyása nem ellensúlyozza a funkcionális gátakat. A lakóépületek jobb állapotúak, de ha a színház mellé települ, az gazdasági-, és nagy személyforgalmával leértékeli úgyszintén ezeket a házakat.

Véleményünk szerint az új színház e területen lévő elhelyezésével a Király utca jelentősége mégjobban megnő. Ugyanis ennek az utcának köszönhető, hogy bekerül a terület abba a „városi hálóba”, melynek csomópontjai a város legjelentősebb terei és műemlékei.

Ezért fontos lenne a Király utca gépkocsiforgalmának csökkentése oly módon, hogy a déli irányból is egyirányú lenne. Az egyirányú vonalvezetés lehetőséget adna párhuzamos parkolására, illetve egy fasoros sáv kialakítására, az út megtörése pedig további forgalomcsillapításhoz vezetne.

A Március 15. tér sarkán tervezett körforgalom véleményünk szerint megoldás a forgalom „rendezésére és kezelésére”.

3. A koncepció

▪ **Térbeli szervezés**

Az épületegyüttest, mint három önálló, de egymással összefüggésben lévő épületet terveztük meg. A három épületet – a rendezvényházat, az

**„ A SZOMBATHELYI WEÖRES SÁNDOR SZÍNHÁZ ÚJ ÉPÜLETE”
TERVPÁLYÁZAT, 2008.**

új színházépületet és stúdióépületet egy tetővel fogtuk össze, mely alatt egy egymásba és a külső terekbe, parkba átjárható előcsarnokrendszer alakul ki. Ez a fedett előcsarnok utcák és terek hálózata, mely a külső utcákhoz és terekhez kapcsolódik, azok folytatása. Az utcák és a park felé közvetlen a kapcsolat, míg a Március 15. tér felé ez a kapcsolat egy átmeneti (pergolával fedett) tér közbeiktatásával jön létre.

Ez az alapállás a következő fontos szempontokkal vannak összefüggésben:

- **Ütemezhetőség**

Szombathelyen (mint ahogy azt az előtörténet is mutatja) többször hiúsult meg már színházépítés pénzügyi okok miatt. Ezért fontosnak tartottuk egy olyan együttes létrehozását, melynek elemei külön-külön is tudnak „élni”, átépítésük, vagy megépítésük egymástól független lehet, oly módon, hogy minden ütemben egy befejezett együttes hatását keltheti az épület.

Az ütemezhetőségnek viszont ellentmond az, hogy bizonyos technikai, kiszolgáló funkciók összevonásra kerüljenek. Ezt a tervünkben nem is tettük meg, mert így az ütemezés nagy funkcionális kompromisszumokkal járna. Közösen használt rész, csak a mindhárom egységet összefogó előcsarnok. Itt tényleg előnyt jelent, hogy bizonyos funkciókat közösen lehet használni.

- **A színház és az élet**

Tervünkkel azt a tendenciát kívánjuk folytatni, mely azt vallja, hogy a színház és az élet egymásba folyik. Volt idő, amikor a színház csak az életről szólt, de nem maga volt az élet. A néző a színházi előadásnak csak passzív résztvevője volt. A színház nem volt más, mint irodalmi művek „életre keltése”, a mondanivaló, az útmutatás, az intellemt közérthetőbb illusztrálása. Az élet részévé akkor vált a színház, amikor a rendezők megjelenésével a nézőt – különböző rendező technikákkal – bevonták az előadásba. Ez nem elsősorban fizikai bevonást jelent – bár ilyen törekvések is voltak és vannak – hanem a nézőnek a passzív szemlélésből a befogadás állapotába hozását jelenti.

A rendezők szellemileg közelítettek az élethez, az építészek pedig ehhez fizikai gátakat bontottak le.

Olyan épületegyüttest kívántunk tervezni, mely egész nap él, ahol a színházi előadás megtekintése

Éppolyan normálisan ágyazódik be az életbe, mint egy kiállítás megtekintése, a vásárlás, vagy az étteremben ismerősökkel való találkozás. Ezt szolgálja a földszinti „utca és „tér” rendszer.

- **Kompakt épület**

Épületünkkel el kívántunk térni a szokásos színház+zsínórpادلás kompozíciótól. Egy olyan épületet kívántunk tervezni, melynél a kiszolgáló funkciók a színpad szintjétől körbe veszik az egyébként építészeti nehezen kezelhető zsinórpادلást. Ez esztétikai megfontolások mellett természetesen kompaktabb épületet is jelenthet, mely jobb üzemeltetéshez vezethet.

4. Funkcionális leírás

▪ **A közlekedés szempontjából**

A közönség az épületegyüttest több irányból tudja megközelíteni. A Király utca felől és a város nyugati részéről érkezők a Március 15. tér felől juthatnak az előcsarnokba. Az északról, illetve busszal érkezők (3 parkoló) a Rendezvényház felől is bejuthatnak az előcsarnokba. Nem elhanyagolható irány - főleg napközben - a Pelikán park, illetve a Gyöngyös patak melletti sétányról érkezők bejutási lehetősége sem. A gépkocsin érkezők az épület alatti parkolóba (164gk) érkeznek, ahonnan egy lépcső visz föl az előcsarnokba, illetve egy lépcső és két lift akár rögtön a nézőterekhez.

A színészek gyalog érkeve a 18-as Honvéd utca felől juthatnak be az épületbe. A vertikális közlekedést a csak a számukra elérhető lift és lépcső biztosítja, mely a pincétől a színpadon keresztül a stúdiószínházig összeköti az általuk használt funkciókat. Közvetlen kapcsolatban van ez a lépcsőház az étteremmel, illetve az előcsarnokkal is.

Az anyag és díszletszállítás szintén a 18-as Honvéd utca felől történik. A gazdasági bejárattal szemben lévő teherlift és lépcsőház az anyag-, és személyzet kiszolgálására szolgál. A nagyméretű díszletek egy emelővel jutnak a díszletraktárba, illetve adott esetben rögtön az oldalszínpadra.

▪ **A funkciók szempontjából**

Az épület együttes három épületből áll.

4.1. Új színházépület

Közönségforgalmi terek

Előcsarnok összefügg a Rendezvényház előcsarnokával. Az előcsarnok mind a Március 15. tér felől, mind a Pelikán park felől, valamint az épület alatti előcsarnokból megközelíthető. Az előcsarnokból, illetve a park felé vezető passzázból nyílik egy étterem, illetve egy cukrászda. Ezt a passzázst kiállítások megrendezésére és kisebb előadások tartására is lehet használni. A déli oldalon van a büfé, mely egyben szintén lehet kiállítótér. A ruhatárak és a pénztárak a bejárattal szemben találhatóak. A ruhatári öltözők mögött található a közönség férfi- és akadálymentes mosdója. Az orvosi szoba és a nézőtéri felügyelet a földszinten az üzemi bejárathoz közel található.

Nézőterek

Az előcsarnokból két lépcső és két üvegezett lift vezet föl a nézőtérre, a nézőtér galériájára (ahol a mozgáskorlátozott helyek is vannak, illetve a stúdiószínházba. A nézőtéren cca., 400 fő foglalhat helyet. A stúdiószínház egyik fala üvegezett, így a nézőtérről a kőszegi hegyek felé lehet ellátni. A jobb oldali közönséglépcső pihenőjéről közelíthető meg az a kis rendezvényterem, mely a színészbüféhez és egy teraszhoz is kapcsolódik. Itt színész-közönségtalálkozókat és fogadásokat lehet rendezni. (akusztikai leírást lásd az akusztikai fejezetben)

Üzemi oldal

A színpad az előcsarnokhoz képest az első emeleten található. Alatta van az alsó színpad mellett a lógódíszlet raktár, illetve a széksüllyesztő, és az így kialakuló zenekari árok. A színpadhoz elő-, oldal- és hátsószínpad kapcsolódik. (részletes leírást lásd szcenikai leírásban) A földszinten a színpad mögött található a zenész váró, a színpad szintjén pedig a színész fellépő előtér. A színpad szintjén kaptak még helyet a díszletraktárak és a kellék-előkészítő.

Próbatermek

A próbatermek (kistermek és nagytermek) Az utolsó szinten kaptak helyet, a stúdiószínház közelében. Így bizonyos esetekben az is tud próbatermekként funkcionálni. Ezen a szinten is kialakítottunk egy színészvárót, illetve kisebb kellékraktárakat. (szcenikai és akusztikai leírást lásd külön)

Öltözők és irodák

Az öltözők és az irodák a 18-as Honvéd utca felől közelíthetők meg. Egy külön lépcsőház és lift kapcsolja össze a garázstól a próbatermekig a szinteket. Ebből a közlekedési magból nyílnak szintenként (az északi és a keleti szárnyban) az öltözők és irodák, úgy, hogy a vezető színészek öltözői a színpadszinten vannak. Az igazgatói iroda és a színészbüfé egy terasszal rendelkezik.

Díszletek, kellékek

A díszletek, kellékek és más anyagok a 18-as Honvéd utca felől az üzemi bejáratnál érkeznek. Az előtér dupla belmagasságú, így mindazok a díszletek és kellékek, melyek a teherliftbe nem férnek be, egy emelővel rögtön a díszletraktárba, illetve azt egyik oldalszínpadra érkeznek. A díszlettárolás, javítás, a műhelyek az épület keleti és déli szárnyában vannak az üzemi lépcsővel és lifttel elérhetően. Ugyanitt találhatóak az üzemi öltözők és egyéb műszaki helyiségek is. A hulladéktárolók és a takarítóeszköz tároló a pincszinten van.

Gépészet

Az épület gépészete az utolsó szinten illetve a pincében található. A garázs szintjén van az épület energiaközpontja is.

Parkolás

Az új építésű épületrészek (előcsarnok, színház, stúdió) helyezkedik el a garázs. A parkolóban 164 gépkocsinak van helye, ebből öt mozgáskorlátozottak számára. A három busz parkolója az épületegyüttes északi oldalán található, mellette egy taxiállomással.

4.2. Rendezvénytermet csak a szükséges mértékben kívántuk átalakítani, mind kívülről, mind pedig belülről. Azt gondoljuk, hogy az

épület már a városhoz „hozzánőtt” modern építészeti emlék. Ezért minden bővítést a föld alatt terveztünk meg.

Előcsarnok

Csak a jelenlegi főhomlokzat elé kerül egy hosszanti üvegezett épülettömeg, mely az új részek előcsarnokával van kapcsolatban. A volt előcsarnok galériájának homlokzati nyílásait kibontjuk, és ez így már az új előcsarnokból nézve is galériává válik. A volt előcsarnokban könyv- és CD-bolt kapott helyet, míg a bővítményben egy presszó található, mely a térre is kitelepül. A volt előcsarnok galériáján egy büfét alakítottunk ki.

Nézőtér

A nézőtér továbbra is alsó-felső feltöltésű. Megközelíthető a jelenleg előcsarnokból, illetve annak galériájáról is. A nagy tér geometriájának változatlanul hagyása mellett akusztikailag is színház-technikailag kívántuk azt korszerűsíteni. A nézőtér konferenciák plenáris ülésének megtartására és egyéb nagy rendezvények elhelyezésére alkalmas.

Színpad

A színpadot süllyeszthetővé tettük. Így adott esetben még nagyobb síkfelületet lehet biztosítani. A rendezvényekhez.

Próbatermek-előadóterem, öltözők

Az előadótermet a jelenlegi gépészeti tér helyén kialakított előcsarnokból lehet megközelíteni. Ezek összeköttetésben vannak az öltözőkkel, s így próbatermekként is használhatók. Az öltözők a parkolók felől közvetlenül megközelíthetők.

4.3. Stúdióépület

A stúdióépület is egy önálló egység, és a 18-as Honvéd utca felől közelíthető meg. Kapcsolódik az előcsarnokhoz, de önállóan is üzemeltethető, a színház és az előcsarnok nyitva tartásától függetlenül.

Stúdiók

A stúdiókat a földszinten (a terepszinttől teherautó plató magasságra helyeztük el. A két nagy stúdió között helyezkedik el a díszletraktár, közvetlen kapcsolatban a stúdiókkal. A Híradó stúdiója a bejárat mellett van. Az egyik stúdió az előcsarnokból is megközelíthető, így akár egy második stúdiószínpadként is működtethető.

Adáselőkészítők, utómunka, stb.

A stúdiók mellett háromszintes traktus van. A földszinten azok a helyiségek vannak, melyeknek közvetlen kapcsolata van a stúdióval. (díszletraktár, smink, stb.)

Az első emeleten vannak az adásvezérlők, illetve azok a helyiségek, melyek vizuális kapcsolatban kell legyenek a stúdióval, illetve a vágószobák. A második emeleten található a szerkesztőség és egyéb irodák.

5. Az épület külső-belső megjelenése

Az épületegyüttes három épületből áll: a rendezvényteremből, az új színházépületből és a stúdióépületből. Ezeket egy nagy belmagasságú, minden irányból átjárható előcsarnok, agóra fogja közre. A sportházat szinte változatlanul hagytuk, zárt, kőburkolatú épület. A funkciójának

megfelelően a stúdiók épülete is zárt, és ugyanazt a mészró burkolatot kapja, mint a Sportház. Az új színházépület egy három oldalán zárt kubus, melybe csak a teraszok „vágják” bele. A zárt tömeg a többszintes előcsarnok felé nyitott, üvegezett. A nézőtéri galériák, így az épület „második homlokzatát” adják. Ezzel ugyanaz volt a szándékunk, mint az előcsarnokkal, hogy ne a homlokzat „mozogjon”, önmagára fölhívva a figyelmet, hanem a nyugodt homlokzat mögött, mindig az eseményekből adódó mozgás legyen érzékelhető, ugyanis ez kell, hogy igazán jellemző a házra. A külsőben összesen négyféle anyag jelenik meg: az előre patinásított réz, a mészró, az üveg és a pergola horganyzott acél szerkezete.

A belsőben a világos, visszafogott törtfehér színek dominálnak, ugyanis itt is az eseményekből adódó „színkavalkádot” engedjük érvényesíteni. Csak a színházi nézőtérnek van egy sötétzöld, nyugalmat árasztó színe. Összefoglalva azt mondhatjuk, hogy épületünk nem kíván agresszíven az „események elé állni” inkább vállalja azok „semleges” kiszolgálását. A semlegesség viszont nem jelent ingerszegénységet. Olyan tereket, térkapcsolatokat kívántunk a belsőben létrehozni, melyeket a használó tovább tud értelmezni.

6. Felhasznált anyagok

- Alapozás: síkalapozás
 Szerkezet: monolit vasbeton váz, illetve monolit vasbeton
 Tetőszerkezet: kis fesztávokon monolit vasbeton szerkezet, illetve üvegtető nagy fesztávokon acél rácsostartó (lásd szerkezeti leírást)
 Szigetelések: víz és hangszigetelés
 A speciális hangszigetelési követelményeket lásd akusztikai leírást
 Belső burkolatok:
 Falak: A közösségi terek falfelülete fehér stucco lustro vagy stucco Veneziano festés kapnak. Minden más helyiség diszperzites festést kap. A vizesblokkok mennyezetig (álmennyezetig) csempézettek
 Padlóburkolatok: Az előcsarnok világos törtfehér gránit burkolatot kap. A közönség vizesblokkja ugyanezt. Az egyéb vizesblokkok burkolata kerámia. A nézőtér és az irodák burkolata fa padló. Az ipari területek és műhelyek öntött ipari padlót kapnak. A garázs beton felülete is öntött padlót kap.
 Nyílászárók:
 Belső: Az üzemi területen acél tokban acél lap, minden más területen acél tokban fa ajtólap van.
 Külső: A külső nyílászárók hőhídmentes acél nyílászáró szerkezetek. Benne hőszigetelő, árnyokolót nem igénylő napvédő üvegezéssel.
 Külső burkolatok:

- Falak A színházépület előre patinásított réz burkolatot kap. Ugyanezt az anyagot javasoljuk a Sportház tetőfedéséhez. A stúdióépület és a rendezvényház falburkolata a mészkő burkolat.
- Padozat: Az épületegyüttes körül térkő burkolat van. A pergolával fedett külső térrész burkolata palakő.

Felhasznált irodalom

- (1) Keresztúriné Pintér Mária: *A szombathelyi Nemzeti Színház történet, 1880-1907*, Szombathely, Kulturális Unió Alapítvány, 2000
- (2) Károlyi Antal- Szentlélek Tihamér: *Szombathely városképei – műemlékei*, Budapest, Műszaki Könyvkiadó, 1967